

Bíblia i cultura. La Bíblia en la formació del ciutadà

Rafael Argullol

Escriptor i professor de la Universitat Pompeu Fabra

QUAN ES VA DISCUTIR EL TEXT DE LA CONSTITUCIÓ EUROPEA, un periodista em va preguntar si era partidari d'incloure la presència del cristianisme en el desenvolupament futur del nostre continent. Vaig contestar que sí. El periodista va semblar sorprès i em va preguntar com era que un ateu com jo defensava aquesta inclusió. Li vaig matisar que no era ateu, sinó agnòstic però que encara que fos ateu també defensaria aquella presència. Tot seguit li vaig afegir que, naturalment, juntament amb l'al·lusió al cristianisme també integraria a la Constitució Europea referències a les altres fonts espirituals: l'Antiguitat Clàssica, el Renaixement, la Il·lustració, el Romanticisme... Sense aquestes coordenades culturals, el text constitucional europeu corria el risc de ser buit de continguts, com malauradament ha passat. Una de les característiques que considero més negatives de la nostra època és la prioritat dels continents sobre els continguts i l'hegemonia gairebé total dels pragmatismes de tot tipus. Aquest fet contribueix notablement a empobrir la nostra vida col·lectiva, les nostres realitzacions polítiques i les nostres idees educatives.

Precisament, tant la política com l'educació, estan greument mutilades per l'absència de fonaments culturals. Els nostres parlaments i els nostres mitjans de comunicació han entrat en un progressiu alfabetisme fàctic que s'exemplifica amb l'absència de reflexions que

Després de segles d'intolerància religiosa contra el pensament il·lustrat, ara es reivindica una pobra i falsa il·lustració per a ser intolerants en tot allò que impliqui elements religiosos. Aquest desastrós sectarisme, suposadament progressista, ha arraconat la cultura religiosa de les escoles i de les universitats amb una especial rancúnia contra el cristianisme. I és aquest fanatisme antireligiós el que ha allunyat les últimes generacions d'estudiants d'un tresor com la Bíblia, condemnant-los a ser més pobres moralment i espiritualment.

ens vinculin a la tradició anterior. Allò que era normal en els ambients polítics i en els periòdics en èpoques anteriors, sembla actualment una mena d'exquísidesa extravagant. Per posar un únic exemple, ens és suficient comparar les glosses que feia Eugeni d'Ors en la premsa catalana els anys deu del segle passat amb el to dels articles d'opinió d'enguany. Actualment sembla que s'hagi de demanar permís per a citar Dant o Sòfocles en un escrit periodístic.

Si això és així respecte a la cultura en general, la situació encara és més penosa amb relació a aquell tipus de cultura que el laïcisme més estret de mires considera religiosa. Després de segles d'intolerància religiosa contra el pensament il·lustrat, ara es reivindica una pobra i falsa il·lustració per a ser intolerants en tot allò que impliqui elements religiosos. Aquest desastrós sectarisme, suposadament progressista, ha arraconat la cultura religiosa de les escoles i de les universitats, amb una especial rancúnia contra el cristianisme. I és aquest fanatisme antireligiós el que ha allunyat les últimes generacions d'estudiants d'un tresor com la Bíblia, condemnant-los a ser més pobres moralment i espiritualment.

Junt amb l'immens plaer literari que per als no creients significa la lectura de la Bíblia, és del tot obvi que sense coneixements bíblics

“ Junt amb l’immens plaer literari que per als no creients significa la lectura de la Bíblia, és del tot obvi que sense coneixements bíblics tota la cultura occidental esdevé un impossible.

tota la cultura occidental esdevé un impossible. Un escriptor europeu sap que no pot ser escriptor —en el sentit profund del terme— si és un ignorant de l’Antic i del Nou Testament. Un professor europeu sap que no pot ser professor —en el sentit més honest de la paraula— si no coneix les històries que omplen la Bíblia. No puc imaginar cap explicació sobre l’evolució de l’art occidental que pugui transcórrer al marge dels arguments bíblics, de la mateixa manera que seria inconcebible parlar de civilització sense conèixer el mite i la filosofia grecs.

M’agradaria recórrer a l’experiència personal per recordar les dificultats que he tingut jo mateix en el moment d’explicar el Renaixement Italià. La majoria dels estudiants, modelats per un laïcisme vulgar i per una pèssima interpretació del progressisme pedagògic, es troben incapacitats per a copsar el sentit d’una gran quantitat d’obres en les quals hi ha el motiu religiós. L’art renaixentista no és en absolut un art sagrat, però sí un art que junt amb els temes profans representa igualment els temes sagrats. Aquesta mancança intel·lectual m’ha portat a encapçalar la bibliografia de la meva assignatura universitària sobre el Renaixement amb el Nou Testament. Aquesta elecció és fàcil de defensar fins i tot davant dels ateus més recalcitrants. A un estudiant se li pot ensenyar en mitja hora el que és la tècnica de la perspectiva, però necessita molts anys per a arribar a comprendre les múltiples materialitzacions de les històries bíbliques en la nostra civilització.

D’una manera més general defensaré sempre que la Bíblia és també una lectura obligatòria des del punt de vista de l’ètica ciutadana. La seva complexitat, bellesa i altura de mires, sovint tràgica, la conformen com un dels documents més penetrants per a accedir a la condició humana i a la seva contradictòria complexitat. Jo és el llibre

L'art renaixentista no és en absolut un art sagrat, però sí un art que junt amb els temes profans representa igualment els temes sagrats. Aquesta mancança intel·lectual m'ha portat a encapçalar la bibliografia de la meva assignatura universitària sobre el Renaixement amb el Nou Testament.

que salvaria en cas de naufragi universal, junt amb un altre llibre que el meu imaginari ha construït i que conté el conjunt de les tragèdies gregues. Amb aquests dos llibres la humanitat podria tornar a començar.